

Brev fra Enerhauen

Av Helge Bergland

Sameias sjømenn

Sameias vannressurser er så små at det aldri har vært plass til så mye som en robåt innen territoriet. Riktignok har vi noe som heter Svarttjern, men det er nok menneskealdre siden navnet tjern kan ha hatt noen berettigelse. Og det er vel bare ungers korkbåter som har lagt ut på Svarttjerns stormfulle våger.

Ikke desto mindre har Sameia vært en solid leverandør til en fjern ærerik seilskuteflåte. Om det er lumre julinetter velsignet med mygg, eller rett og slett eventyrlyst eller utferdstrang skal være usagt. Kanskje Sameias karrige småflekke av dyrka mark ikke ga de rette fremtidsvyer, hva vet jeg. Men tre brave seilskute-eventyrere kan Sameias personalgalleri oppvise, og det er en pen prosent.

Og disse tre er ikke noen vanlige oseankryssere, som har utført en jobb,

*Helge Bergland med sin kone Solveig.
(Bildet utlånt av Unni Kvisler.)*

mottatt sin hyre og gått i land og slått en strek over noen ungdommelige år. Nei, de har tatt oseaneventyret med inn i Sameias skoger, til forlystning og vederkvegelse i lange parafinlampekvelder. Diskret krydrede beretninger fra fjerne og spennende kyster, skatter og sjørøvere, slagsmål i kneipehavner og blomsterpiker på Hawaii. Om vanskelige skipperer, klatring i mastetopper, forlis og kneipeslagsmål. Sameias ungdommelige representanter under full utfoldelse av mot, styrke og sjarm.

La oss begynne med Einar, min kjødelige onkel, den eneste nålevende av seilertrioen. I sitt 95. år sitter han på Høgli med sitt atlas og peker ut rutene, fra Port Adelaide til Murmansk, og beretter, – for dem som vil høre, – og hvem vil ikke det, selv om vi har hørt historiene en gang eller tre før.

Onkel Einars styrke ligger i, ikke selve opplevelsens fakta, men den dramatiske patos han legger i hendelsene, med teatrets mimikk, slik at tilhøreren forskrekket ser under senga, om den australske klapperslange skulle ha lurt seg med skipssekken hjem.

Eller ta beretningen fra Murmansk, som allerede ved århundreskiftet hadde kommet langt når det gjelder kvinnens frigjøring og likestilling. Sjuergjengen som entret skuta var unge freske kvinner, som sjaua 100 kilos hvetesekker en lang dag, det var ikke kraner og vinsjer i den tida.

Det var ikke mer enn naturlig at russerjentene ville ha en fest etter en

hard dag, og nordmenn ar ettertraktet vare. Trekkspillet lød på dekket, og etter en lystig kvelds dans ville de murmanske amasoner inspisere køyene til mannskapet og med latter og hvin og uten språkbarriere fant hver sin plass i fellesskapet. Einar, yngste jungmann om bord, blei oversett i første omgang, inntil sjefen for sjauergjengen, en 100 kilos matrone, oppdaget miseren, og braket opp i den forskremte jungmannskøye. Her slutter historien, Einar kjenner grensene, bare den dårlige forteller og utvanner begivenhetene. Einar blir bare fjern i blikket, trommer i bordet med den korteste tommelen og tar en pris snus.

Karl Dammen var mer realist, og hadde håndgripelige bevis for sjarmoffensiv i Hull, Glasgow og Dublin. Tre pene jenter fra fotokunstens barndom, «men irskejenta var nå den likeste».

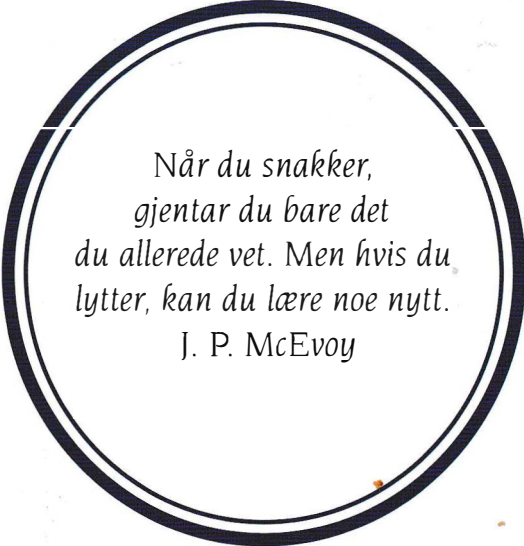
Ellers var det en del opprydding i kneipene, da. Som den gangen i Newcastle, hvor tre tyskerær absolutt skulle egle seg inn på en ensom, forskremt hollender. «Så gikk jeg bort te døm da og sa at de skjønner vel hollenderen ikke vil ha noe bråk. Dere får heller bli med meg ut.» Slutt. Tilhøreren er spendt og vil ha fortsettelsen, slutten. Karl ser overraskende på den vantro tilhører, som bare sitter og værer blod. Og som det skulle være noe å berette om. Karl serverer ikke selvfølgeligheter. «Ja, åstan gikk det da a, Kal?» «Nei, døm lå der i søla og kava da, ælle tre. Sea jaga jeg døm om bord i filleskuta.»

Men den store beretteren har jeg gjømt til sist. Johan Dammen, Karls bror var den suverene forteller. Han hadde også lenger fartstid enn de andre to til sammen, og hadde vært overalt på den

vidstrakte klode, og hadde hundrevis av historier, du kunne bare peke på globusen, og Johan hadde historia klar. Hans geografi stemte på en prikk, ingen tilfældigheter, ja, ingen storsnuta skolegutt med Sydamerika som spesialitet skulle sette Johan fast.

Ja, når Johan var i sitt ess, kanskje en liten kvinter innabords og snus innen rekkevidde, og var i fortellerhjørnet, da blei ofte stuene trange, og parafinlampa måtte ha påfyll. For historiene til Johan var lange, ofte romaner til vederkvegelse særlig for kvinner og børn. Ja, fantasien hadde slik spennvidde at det stadig dukket opp nye, fantastiske opplevelser, historier som jeg vil komme tilbake til i et senere brev. «Ja, da – ja, da, det er så sant som alt i verden, det», sa'n Johan, og samla tråder til neste beretning.

Men enda satt det tvilere i krokene. Forstokka individer uten fantasi og evne til å berike verden, uten evne til å føre seil verken på sjø eller land: «Ette hør på'n. Han bare juger.»

*Når du snakker,
gjentar du bare det
du allerede vet. Men hvis du
lytter, kan du lære noe nytt.*

J. P. McEvoy